

I523

1893

A

5848

1893

Gesti maa-rahwa
K a l e n d e r

eht

Täht-Kaamat

1893

aasta peale pärast meie

Issanda Jeesuse Kristuse
sündimist.

Sel aastal on 365 päeva.

РЕВЕЛЬ.

Печатано и издано типографією Наслѣдн. Линдфорса

Дозволено цензурой. — Дерптъ, 8-го Октября 1892 г

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiiviraamatukogu

38241

Aastaid arvatakse tänavu:

Maailma loomisest	5842
Jeesuse Kristuse sündimisest	1893
Tartu linna ülesehitamisest	863
Riigisuse Riigimaale tulemisest	702
Tallinna ülesehitamisest	674
Raamatude trükkimise hakatusest	453
Luteruse õigeusu ülesvõtmisest	376
Lindworsi trükitimaja asutamisest	260
Wanast katkust	236
Toompää ärapälemisest	209
Suurest näljast Riia- ja Tallinna maal	198
Peeterburgi linna ülesehitamisest	190
Teisest katkust	183
Geestimaa Wene-riigi walitsuse alla saamisest	183
Tartu suur-kooli asutamisest	91
Prantelaste Moskwas olemisest	81
Geesti-maa priiuse kuulutusest	76
Riia-maa priiuse kuulutusest	75
Wene-maa priiuse kuulutusest	32
Meie Keisri Herra Aleksandri III. walitsuse hak. .	12
Meie Keisri Herra Aleksandri III. kroonimisest ..	10

Märkide seletus.

- Noor-luu. ☉ Täis-luu.
-) Esimene weerand. ☾ Wiimne weerand.
- c. l. enne lõunat. — p. l. pärast lõunat.
- P. Pühä. — p. pärast ehk pääw.

Väawa-warjutamised.

See aastal on 2 pääwa-warjutamist. Mõlemad ei ole meil nähtaw.

Nääri pääw. — Kristuse ümberõikamisest. Luuk. 2, 21.

**1 Reede	Nääri pääw	Alta Jumal!
2 Laupäaw	Nabel, Set	

P. p. Näärip. Joosepi põgenemine Matt. 2, 13—23.

3 Pühap.	Genof	Lumesadu
4 Esmasp.	Metuufala	
5 Teisip.	Siimeon	
**6 Restnäd.	3 Kuninga P.	3, 8' e. l.
7 Neljap.	Juljaanus	ja tilm.
8 Reede	Erart	
9 Laupäaw	Peatus	

1. P. p. 3 R. P. — Jeesus 12 aastat wana. Luuk. 2, 41—52.

10 Pühap.	Paawli pw.	Tuisused
11 Esmasp.	Chwraim	ilmad.
12 Teisip.	Rein	3 8, 6' e. l.
13 Restnäd.	Hilaarius	
14 Neljap.	Robert	
15 Reede	Tiidrit	Kilm ilm.
16 Laupäaw	Kiispert	

2. P. p. 3 R. P. — Pulmad Raana linnas. Joan. 2, 1—11.

17 Pühap.	Donise p.	Selged
18 Esmasp.	Atfel	
19 Teisip.	Saara	
20 Restnäd.	Waab. Seb.	3, 51' e. l.
21 Neljap.	Neetu	tilmad
22 Reede	Madleena	
23 Laupäaw	Lotta	ilmad.

9. P. e. Kr. ül. P. — Wiina mäest. Matt. 20, 1—16.

24 Pühap.	Timoteus	Lumesadused
25 Esmasp.	Paawli ümb.	
26 Teisip.	Polikarpus	ilmad.
27 Restnäd.	Krisostomus	9, 51' p. l.
28 Neljap.	Kaarel	
29 Reede	Saamuel	Tuisused
30 Laupäaw	Adelgunde	

8. P. e. Kr. ül. P. — Kilm mehest. Luuk. 8, 4—15.

31 Pühap. Ann ilmad.

1. l. p. tuseb p. l.	8,50 m.	weereb alla l.	8,29 m.
11.	8,33		8,52
21.	8,11		4,18

1 Esmasp.	Pirita	Tuulne.
*2 Teisip.	Küünla pw.	
3 Keisnäd.	Hanna	
4 Neljap.	Weroonika	5, 56' p. l.
*5 Reede	Agaate } Woi	
*6 Laup.	Toora } näd.	Tuist.

Vaastu Püha. — Pime tee ääres. Luul. 18, 31—43.

7 Pühap.	Rihkard	Külm ilm.
8 Esmasp.	Saalomoni	
9 Teisip.	Wastla pw.	Eumesadu.
10 Keisnäd.	Tuhla pw.	
11 Neljap.	Cedu	3, 53' p. l.
12 Reede	Gilaalia	
13 Laupäam	Elwine	Tuistused

1. P. Vaastus. — Kristus kinsataski. Matt. 4, 1—11.

14 Pühap.	Walentin	ia
15 Esmasp.	Wauktina	lumesadused
16 Teisip.	Juula	ilmad.

17 Keisn.	Palwe pädw	Tuulsed
18 Neljap.	Kwatember	
19 Reede	Konfordia	5, 43' p. l.
20 Laupäam	Siim. Apost	ilmad.
	Cigarius	

2. P. Vaastus. — Kananea naesest. Matt. 15, 21—28.

21 Pühap.	Jesaias	Pädwa-
22 Esm.	Peetri pw.	paistfed
23 Teisip.	Miina	
24 Keisn.	Madise p.	ilmad.
25 Neljap.	Wiktoria	
**26 Reede	Nestor	6, 53' p. l.
27 Laupäam	Seander	

3. P. Vaast. — Kristus ajab kuratid wälja. Luul. 11, 14—28.

28 Pühap.	Justus	Eumesadu.
-----------	--------	-----------

1. l. p. tdufed	p. l. 7,46 m.	weered alla l. 4,46 m.
11. "	7,19	5,11
21. "	6,49	5,34

1 Esmasp.	Albinus	Wahetlikud ilmad.
**2 Teisip.	Medea	
3 Keisnäd.	Kunigunde	
4 Neljap.	Adrian	
5 Reede	Angelus	
6 Laupäew	Gottwrid	

6, 13' e. l.

4. P. Paastus. — Kristus sündab 5000 meest. Joa. 6, 1—15.

7 Pühap.	Perpetua	Lumesadused
8 Esmasp.	Pööri päew.	
9 Teisip.	Prudentius	ilmad.
10 Keisnäd.	Mikeus	
11 Neljap.	Konstantin	11, 13' p. l.
12 Reede	Gregor	
13 Laupäew	Ernst	

5. P. Paastus. — Jeesus wiisatabe kiwidega. Joa. 8, 46—59.

14 Pühap.	Sakaarias	Külm annab
15 Esmasp.	Matilde	
16 Teisip.	Aleksander	järele.
17 Keisnäd.	Truuta	
18 Neljap.	Raabel	

19 Reede	Joosep	8, 57' e. l.
20 Laupäew	Olga	

Palmp. P. — Kristuse sisesõitmine. Matt. 21, 1—9.

**21 Pühap.	Palmipuude p.	Tuulsed
22 Esmasp.	Rahwael	
23 Teisip.	Tiits	ja
24 Keisnäd.	Raasimir	
**25 Neljap.	Suur Neljap.	wihmased
	Paastu Marja p.	
**26 Reede	Suur Reede	ilmad.
27 Laupäew	Rustaw	

R. ül. P. — Kristuse ülestõusmine. Mark. 16, 1—8.

**28 Pühap.	1. Ülest. P.	1, 15' p. l.
**29 Esm.	2. Ülest. P.	
*30 Teisip.	Adonis	Pääwapaiste
*31 Keisn.	Tetlaus	

1. k. p. iduseb	p. l. 6,22 m.	weereb	alla l. 5,59 m.
11.	" 5,52	"	6,22
21.	" 5,22	"	6,46

Kewade hakkab 8. Paastu kuu päawal kellu 11 e. l. Siis on päew ja öö lühedaks.

*1 Neljap.	Karjal. p.	Wahetlikud
*2 Reede	Teodora	ilmad.
*3 Laupäaw	Berdinand	

1. P. p. ül. P. — Kinnipandub ühesed. Joann. 20, 19—31.

4 Pühap.	Ambroosius	4, 14' p. l.
5 Esmasp.	Maksim	
6 Teisip.	Kõlestin	Tuulsed
7 Restnäd.	Aaron	ja
8 Neljap.	Eliboorius	wihmased
9 Reede	Bogislaus	ilmad.
10 Laupäaw	Esekiel	

2. P. p. ül. P. — Sea laarjane. Joann. 10, 12—16.

11 Pühap.	Leo	7, 6' e. l.
12 Esmasp.	Julius	
13 Teisip.	Justiinus	Wihma
14 Restnäd.	Künni päaw	
15 Neljap.	Olimpia	sajud.
16 Reede	Kariisius	
17 Laupäaw	Rudolw	

3. P. p. ül. P. — Üürilese aja pärast. Joann. 16, 16—23.

18 Pühap.	Walerian	
19 Esmasp.	Tiimon	1, 3' b.
20 Teisip.	Jakobina	
21 Restnäd.	Adolarins	Ilmad
22 Neljap.	Kajus	lähwad
23 Reede	Jüri päaw	9. tül.
24 Laupäaw	Albert	soojemaks.

4. P. p. ül. P. — Kristuse äraminemiseft. Joann. 16, 5—15.

25 Pühap.	Markuse pw.	Wihmased
26 Esmasp.	Etfekias	
27 Teisip.	Anastasiu	4, 4' e. l.
28 Restnäd.	Witalis	
29 Neljap.	Reimund	ilmad.
30 Reede	Erastus	

1. f. p. tõuseb	p. f. 4,54 m.,	weereb alla f. 7,9 m.
11.	4,26	7,34
21.	3,59	7,55

1 Laupääd	Wõlbri p.	11.	Pehmed
5. P. p. ül. P. — Digest palumiseft. Joan. 16, 23—30.			
2 Pühap.	Sigismund	näd.	ja
3 Esmasp.	†leidm. p.w.	näd.	
4 Teisip.	Wlorian		12, 26' h.
5 Restnäd.	Kotard		heitlikud
**6 Neljap.	Caewa min.		
	(Suur † p.)	7. fül-	ilmad.
7 Reede	Ulrika		
8 Laupääd	Tanislauß		
6. P. p. ül. P. — Rõõmustajast waimust. Joan. 15, 26—16, 4.			
*9 Pühap.	Rigula p.	11.	
10 Esmasp.	Rordian	näd.	4, 31' p. 1.
11 Teisip.	Mamertus		Müristamist
12 Restnäd.	Pankratius		ja
13 Neljap.	Serwatius		
14 Reede	Kristjan	6. fül-	wihma.
**15 Laup.	Sohwi		

Nelipühi. — Pühast Waimust. Joan. 14, 23—31.			
**16 Pühap.	1. Melipühi p.	11.	Selged
**17 Esm.	2. Melipühi p.	näd.	
*18 Teisip.	Grich		5, 2' p. 1.
19 Restnäd.	Kwatember		ilmad.
20 Neljap.	Pil	5. fül-	
21 Reede	Pontufina		Soe.
22 Laupääd	Miili		
Kolmainu Jumala P. — Jeesus ja Nikodeemus. Joan. 3, 1-15.			
23 Pühap.	Tesideerius	11.	Wihmased
24 Esmasp.	Ester	näd.	
25 Teisip.	Urbani p.		3, 23' p. 1.
26 Restnäd.	Ceduard		ilmad.
27 Neljap.	Ludolw	4. fül-	
28 Reede	Wilhelm		
29 Laupääd	Matfimilian		
1. P. p. 3 a. J. P. — Nikas mees ja Laatsarus. Luuf. 16, 19—31.			
30 Pühap.	Wigand	11.	Päädwa-
31 Esmasp.	Petronella		paiste.
1. l. p. tõuseb p. l. 3,35 m., weereb alla l. 8,19 m.			
11.	"	3,13	8,42
21.	"	2,57	9

1 Teisip.	Rotsalt	näd.	
2 Restnäd.	Emma		7, 31' e. l.
3 Neljap.	Martellus	3. till-	Müristamine
4 Reede	Darius		ja vihma.
5 Laupääv	Bonifaatius		

2. P. p. 3 a. J. P. — Suurest õhtu sõnnakast. Eunk. 14, 16—24.

6 Pühap.	Artemius	vi näd.	Heitlikud
7 Esmasp.	Eukretsia		ia
8 Teisip.	Medardus	näd.	
9 Restnäd.	Pittkem pw.		4, 17' e. l.
10 Neljap.	Hans		lenad
11 Reede	Barnabas	2. till-	ilmad.
12 Laupääv	Ottomar		

3. P. p. 3 a. J. P. — Arakadunud lambast. Eunk. 15, 1—10.

13 Pühap.	Tobias	vi näd.	Pääwa-
14 Esmasp.	Shenni		paiste.
15 Teisip.	Wiidi pw.		
16 Restnäd.	Justina		

17 Neljap.	Nikander	1. till-	8, 5' e. l.
18 Reede	Augusta		
19 Laupääv	Kerwaafius		Selged

4. P. p. 3 a. J. P. — Olge armulised. Eunk. 6, 36—42.

20 Pühap.	Blorentin	vi näd.	kuivad
21 Esmasp.	Rael		ilmad.
22 Teisip.	Karoliina		
23 Restnäd.	Pasilius		
**24 Neljap.	Jaani pääv		11, 45' p. l.
25 Reede	Webronia		
26 Laupääv	Jeremias		Wihmased

5. P. p. 3 a. J. P. — Rohke kalasaak. Eunk. 5, 1—11.

27 Pühap.	7 magajate p.		
28 Esmasp.	Josua		ilmad.
29 Teisip.	Peetri Paw. p.		
30 Restnäd.	P a a w l i m. p.		

1. l. p. tõuseb	p. l. 2,46 m.	weereb	alla l. 9,14 m.
11.	2,45		9,19
21.	2,52		9,14

Suwi hakkab 9. Jaani-kuu pääwal kellu 7 e. l. Siis on
meil lõige pittkem pääv.

1 Neljap.	Leobald	 2, 27' p. l.
2 Reede	Heina M. pw	
3 Laupääv	Korneelius	Wäga

6. P. p. 3 a. J. P. — Wariseride Vigusest. Matt. 5, 20—26.

4 Pühap.	Ulrik	soojad
5 Esmasp.	Anselm	
6 Teisp.	Hektor	ilmad.
7 Restnäd.	Temeetrius	
8 Neljap.	Kiilian	 6, 42' p. l.
9 Reede	Kirillus	
10 Laupääv	7 wenda	Heitlikud

7. P. p. 3 a. J. P. — 4000 meest sõdetakse. Matt. 8, 1—9.

11 Pühap.	Cleonoora	
12 Esmasp.	Hindref	ilmad.
13 Teisp.	Mareta pw.	
14 Restnäd.	Ponawent	Pilwetab.
15 Neljap.	Apost. jäg.	
16 Reede	August	 9, 49' p. l.
17 Laupääv	Aleksius	

8. P. p. 3 a. J. P. — Wale prohwetitest. Matt. 7, 15—23.

18 Pühap.	Rosina	Märistamine
19 Esmasp.	Bridriika	ja
20 Teisp.	Elias	wihma.
21 Restnäd.	Taanial	
**22 Neljap.	Maarja Mad.	Soe ilm.
23 Reede	Oskar	 6, 3' e. l.
24 Laupääv	Kristiina	

9. P. p. 3 a. J. P. — Ülekõhtune majapidaja. Luut. 16, 1—9.

25 Pühap.	Jakobi pw.	Selged
26 Esmasp.	Anu	soojad
27 Teisp.	Marta	ilmad.
28 Restnäd.	Plaato	
29 Neljap.	Olawi pw.	
30 Reede	Germanus	 10, 27' p. l.
31 Laupääv	Kristwrid	

1. P. p. tõuseb	p. l. 3,7 m.,	weereb	alla l. 9,3 m.
11.	"	3,26	" 8,45
21.	"	3,48	" 8,23

10. P. p. 3a. J. P. — Jeruusalema ärarikkumiseft. Luuk. 19, 41—48.

1 Pühap.	Peetri wang.	
2 Esmasp.	Hanibal	Soe ilm.
3 Teisp.	Cleasar	
4 Restnäd.	Tominitus	Wihma.
5 Neljap.	Oswald	
* 6 Reede	Krist. ärafel.	
7 Laupäaw	Alaine	11, 31' e. l.

11. P. p. 3a. J. P. — Wariserist ja tõlnerist. Luuk. 18, 9—14.

8 Pühap.	Geerhard	Ilusad
9 Esmasp.	Romaanus	soojad
10 Teisp.	Lauritse p.w.	ja
11 Restnäd.	Herm	suwised
12 Neljap.	Klaara	ilmad.
13 Reede	Hildebert	
14 Laupäaw	Klementina	

12. P. p. 3a. J. P. — Kuidist ja keeletumast. Mark. 7, 31—37

* 15 Pühap.	Rufi M. p.w.	10, 23' e. l.
16 Esmasp.	Isaak	
17 Teisp.	Wilibald	Pilwetab.

18 Restnäd.	Leeno	Müristab.
19 Neljap.	Seebald	
20 Reede	Pärnard	Wihma sadu.
21 Laupäaw	Rut	

13. P. p. 3a. J. P. — Preestrist ja Lewitist. Luk. 10, 23—37.

22 Pühap.	Wilibert	11, 21' e. l.
23 Esmasp.	Sakus	
24 Teisp.	Pärtli p.w.	Pääwa-
25 Restnäd.	Ludwig	paiste
26 Neljap.	Jrenäus	ja
27 Reede	Gebhard	soojad
28 Laupäaw	Augustiin	

14. P. p. 3a. J. P. — Kümnest pidalitõbiseft. Luuk. 17, 11—19.

* 29 Pühap.	Joan. huk.	8, 44' e. l.
** 30 Esm.	Benjamin	
31 Teisp.	Rebeka	ilmad.

1. t. p. tõuseb p. l.	4, 9 m.	weeteb alla f. 7, 59 m.
11.	4, 36	7, 27
21.	4, 58	6, 58

1 Restnäd.	Ekidius	Wihmased ilmad.
2 Neljap.	Viisa	
3 Reede	Berta	
4 Laupäaw	Kai	

15. P. p. 3 a. J. P. — Rammonast. Matt. 6, 24—34.

5 Pühap.	Mooses	 5, 59' e. l.
6 Esmasp.	Magnus	
7 Teisip.	Reegina	Pääwa- paistised ja
*8 Restnäd.	Maarja sünd.	
9 Neljap.	Bruno	
10 Reede	Pööri pw.	
11 Laupäaw	Gewald	

16. P. p. 3 a. J. P. — Rainsi linna surmuse. Luul. 7, 11—17.

12 Pühap.	Siirus	 10, 3' p. l.
13 Esmasp.	Amaatus	
*14 Teisip.	† ilendam.	soojad ilmad.
15 Restnäd.	Kwatember	
16 Neljap.	Veontiina	

17 Reede	Josepiina	Tuulsed ilmad.
18 Laupäaw	Gottlob	

17. P. p. 3 a. J. P. — Weetõbiseft. Luul. 14, 1—11.

19 Pühap.	Werner	 4, 59' p. l.
20 Esmasp.	Emil	
21 Teisip.	Matteuse pw.	Wahetlikud ilmad.
22 Restnäd.	Mooriga	
23 Neljap.	Elwiira	
24 Reede	Joan. saam.	
25 Laupäaw	Aleowas	

18. P. p. 3 a. J. P. — Suurem käst. Matt. 22, 34—46.

*26 Pühap.	Joan. õpet.	 10, 7' p. l.
27 Esmasp.	Adolw	
28 Teisip.	Wentzel	Ilm pöörab.
**29 Restn.	Mihkli pw.	
30 Neljap.	Hiroonimus	

1. l. p. tõuseb	p. l. 5, 24 m.	weereb alla	p. l. 6, 27 m.
11.	5, 47	"	5, 56
21.	6, 11	"	5, 26

Sügise hakkab 10. Mihkli-kuu päawal kellu 10 p. lõunat.
Siis on jälle päaw ja öö ühe pikkused.

*1 Reede	Maarja l. p.	Udune
2 Laupääd	Woldemar	

19. P. p. 3 a. J. P. — Alwatud inimesest. Matt. 9, 1—8.

**3 Pühap.	Joituse p.	ja
4 Esmasp.	Teodofia	wilu.
5 Teisip.	Wriidebert	
6 Restnäd.	Euisa	1, 0' e. l.
7 Neljap.	Maali	Wihmased
8 Reede	Tomaasia	ilmad.
9 Laupääd	Tioniisus	

20. P. p. 3 a. J. P. — Pulma riidest. Matt. 22, 1—14.

10 Pühap.	Arwid, Mai	Döfultmad
11 Esmasp.	Purkard	ilmad.
12 Teisip.	Walwriid	9, 7' e. l.
13 Restnäd.	Tereesia	Wihmane
14 Neljap.	Kalikstus	tuulne ilm.
15 Reede	Hedo	
16 Laupääd	Kallus	

21. P. p. 3 a. J. P. — Kuninga mehe pojast. Joan. 4, 47—54.

**17 Pühap.	Ida	Wilud
18 Esmasp.	Eutase p. w.	ja
19 Teisip.	Eutafius	
20 Restnäd.	Welithian	12, 21' e. l.
21 Neljap.	Mattenuse p.	tuulsed
*22 Reede	Kaasani M. p.	ilmad.
23 Laupääd	Sewerin	

22. P. p. 3 a. J. P. — Kawalast sulasest. Matt. 18, 23—35.

**24 Pühap.	Euteruse usu	Döfultm.
	diendam. P.	
25 Esmasp.	Adelheid	Tuulne.
26 Teisip.	Amandus	
27 Restnäd.	Kapitolin	2, 37' p. l.
28 Neljap.	Siimon Jud.	
29 Reede	Engelhard	Wilud
30 Laupääd	Abfalon	

23. P. p. 3 a. J. P. — Kohtu rahast. Matth. 22, 15—22.

31 Pühap.	Wolfgang	tuuled.
1. l. p. iduseb	p. l. 6,34 m.	weereb alla l. 4,57 m.
11.	6,59	4,29
21.	7,25	4,02

1	Õsmasp.	Pühade pw.	Wihma
2	Teisip.	Hingede pw.	ja
3	Kestnäd.	Gottliib	7, 24' p. l.
4	Neljap.	Ot	rabet.
5	Reede	Plandiina	
6	Laupääm	Räiper	

24. P. p. 3 a. J. P. — Järuje tütreft. Matt. 9, 18—26.

7	Pühap.	Paltasaar	Tuulsed
8	Õsmasp.	Klaudius	ja
9	Teisip.	Joobst	7, 48' p. l.
10	Kestn.	Mart. Luther	
11	Neljap.	Mart. Piist.	
12	Reede	Joonaš	
13	Laupääm	Arkaadius	külmad

25. P. p. 3 a. J. P. — Hirmsast häwitamisest. Matt. 24, 15—28.

**14	Pühap.	Priidif	ilmad.
15	Õsmasp.	Leopold	
16	Teisip.	Edmund	

17	Kestnäd.	Hugo	10, 48' e. l.
18	Neljap.	Gelaasius	
19	Reede	Piisbet	Tuleb lund.
20	Laupääm	Amos	

26. P. p. 3 a. J. P. — Wiimsest kohtust. Matt. 25, 31—46.

**21	Pühap.	Surn. mäl. p.	Ilmad
		Maarja ohw.	lähwad
22	Õsmasp.	Setfilia	külmemaks.
23	Teisip.	Klements	
24	Kestnäd.	Joofias	9, 20' e. l.
25	Neljap.	Kadrina p.	
26	Reede	Ronrad	
27	Laupääm	Setta	

1. Kr. tulem. P. — Kristuse fläseõitmine. Matt. 21, 1—9.

28	Pühap.	Rünter	Saeab lund.
29	Õsmasp.	Gewert	
30	Teisip.	Andrese pw.	

1.	t. p.	tõuseb p. t.	7,52 m., weereb alla t. 3,37 m.
11.	"	"	8,18 " 3,14
21.	"	"	8,39 " 3,01

1 Restnäd.	Arend	Tuisf.  12, 1' e. l.
2 Reljap.	Kandidus	
3 Neede	Taali	
4 Laupääv	Barbo	

2. Kr. tulem. P. — Viimse pääwa tähtedest. Luf. 21, 25—36.

5 Pühap.	Sabina	Eumefadu ja tuisf.
**6 Esm.	Rigula pw.	
7 Teisip.	Antoonia	
8 Restnäd.	Maarja saam.	
9 Reljap.	Eühem pääv.	 6, 16' e. l.
10 Neede	Judit	
11 Laupääv	Elis	

3. Kr. tulem. P. — Joannes wangitornis. Matt. 11, 2—10.

12 Pühap.	Ottilia	Ilmad lähwad külmemaks.
13 Esmasp.	Eutisia	
14 Teisip.	Ritaafius	
15 Restnäd.	Kwatember	
16 Reljap.	Alwiina	

17 Neede	Ignaatius	 12, 58' e. l.
18 Laupääv	Kristohw	

4. Kr. tul. P. — Joannese tunnistus. Joan. 1, 19—28.

19 Pühap.	Lot	Eumefadu.
20 Esmasp.	Abraham	
21 Teisip.	Tooma pw.	
22 Restnäd.	Beata	
23 Reljap.	Dagobert	Külmad
24 Neede	Adam ja Gewa	
**25 Laup.	Jõulu 1 Püha	

P. p. J. P. — Jeesus seletab langemisest. Luf. 2, 33—40.

**26 Pühap.	Jõulu 2 Püha	 4, 47' e. l.
*27 Esmasp.	Joan. Ewang.	
28 Teisip.	Süüta laste pw.	Tuisused ilmad.
29 Restnäd.	Noa	
30 Reljap.	Taawet	
31 Neede	Silvester	Külm ilm.

1. k. p. lõuseb p. l. 8, 53 m., weereb alla k. 2, 56 m.
11. " 9, 01 " 2, 58
21. " 9, 03 " 3, 07
Talwe hakkab 9. Jõulu-kuu pääwat teisi 4 p. lõunat.
Siis on meil kõige lähem pääv.

Postide minemine ja tulemine

Rubermangu posti-kontoris Tallinnas.

Postid lähevad Peterburgi, Tartu ja Riiga: igap. ja mitmed kord raamatud ja pakid, kell 9 õhtu; Baltiski iga päev 10, 30 hom.; Pernu: Esmaspäev ja Neliapäev 12 l. a.; Pihkva ja Paide: iga päev 9 p. l.; Hapsalu ja Wirtsu (Werder): Teisip., Reede ja Laup. l.; — Postid tulevad iga päev Peterburgist, Tartust ja Riigist, mis kord raamatud ja pakid toovad 8, 23 hom.; Baltiskist: iga päev 8, 57 õhtu; Pärnust: iga Teisip., Reede ja Laup. 10 hom.; Pihkva linnast: igapäev 9 õhtu; Paidest tulevad Postid: Teisip., Neliapäev, Reede ja Laup.; Hapsalust ja Wirtsu jaamast: iga Reede, Laup. ja Pühapäeval.

Riiklõuna postid. Sageri, Napla ja Juuru: Lata-nulitsas Nr. 62, Saase majas. — Jüri Riiklõuna: Chr. Rotermann, Wene turu lähedal promenadi ääres. — Kur-nale: Florelli pood, wana turul. — Harju ja Hühru: Paul Meyer, Pitta nulitsas.

Kroonupühad,

mis uue kiriku-seaduse järele ka maakirikutes nenda kui Paastu juttuse päevad tulewad pidada:

- 1) Kuuenda-kuu 26. p. Meie suure Keisri-Herra Aleksander Aleksandrowitsi sünnimise-päev.
- 2) Paastu-kuu 2. p. Meie suure Keisri-Herra Aleksander Aleksandrowitsi walitsuse hakatuse päev.
- 3) Pehe-kuu 6. p. Tšesarewitsi Suurwürsti Nikolai Aleksandrowitsi, Weneriigi Auujärjepärija sünd.-päev.
- 4) Pehe-kuu 15. p. Meie suure Keisri-Herra Aleksander III. kroonimise-päev.
- 5) Peina-kuu 22. p. Meie suure Keisri-Herra Maria Weodorowna nime-päev.
- 6) Lõituse-kuu 30. p. Meie suure Keisri-Herra Aleksander Aleksandrowitsi nime-päev.

- 7) Wiina-kuu 17. p. Meie suure Keisri perekonna surmast pääsemise-päev.
- 8) Talwe-kuu 14. p. Meie suure Keisri-Herra Maria Weodorowna sünnimise-päev.
- 9) Jõulu-kuu 6. p. Tšesarewitsi Suurwürsti Nikolai Aleksandrowitsi, Wene-riigi Auujärjepärija nime-p.

Keisri Herra Suuselts.

Aleksander III. Aleksandrowits, kõige Wene-riigi walitseja ja Keiser, Poola-maa Kuningas j. n. e., sünd. 26. Kuuenda-k. p. 1845, walitseb 25st Paastu-k. p. 1881. Kroonitud 15. Pehe-kuu p. 1883 a.

Maria Weodorowna, Keisri-Herra, Daani Kuninga tütar, sünd. 14. Talwe-k. p. 1847.

Nende lapsed:

- 1) Nikolai Aleksandrowits, Tšesarewits, Suurwürst ja Wene-riigi Auujärjepärija, s. 6. Pehe-k. 1868.
- 2) Georg Aleksandrowits, Suurw., s. 27. Jüri-k. 1871.
- 3) Xenia Aleksandrowna, Suurwürsti-Printses, sünd. 25. Paastu-k. 1875.
- 4) Mihail Aleksandrowits, Suurwürst, sündinud 22. Talwe-k. 1878.
- 5) Olga Aleksandrowna, Suurwürsti-Printses, sünd. 1. Jaani-k. 1882.

Keisri herra wannad ja sed:

- 1) Wladimir Aleksandrowits, Suurwürst, sündinud 10. Jüri-kuu päeval 1847, tema praua Maria Patolowna, Wessenburg-Swerini Printses, sünd. 2. Pehe-k. p. 1854.

Nende lapsed:

Küri Wladimirowits, Suurwürst, sündinud 30. Miski-kuu 1876.

Boris Wladimirowits, Suurw., s. 12. Talwe-k. 1877.

Andrei Wladimirowits, Suurw., s. 2. Pehe-k. 1879.

Selene Wladimirowna, Suurwürsti-Printses, sünd.

18. Märri-k. 1882.

- 2) **Aleksei Aleksandrowits, Suurwärsi, sünd. 2. Märts-kuu päeval 1850.**
- 3) **Maria Aleksandrowna, Suurwärsi-Printses, sündinud 5. Wiina-kuu p. 1853, Inglismaa Printsi Alfred Edinburghi Herzogi-praua, sünd. 25. Seina-l. p. 1844.**
- 4) **Sergei Aleksandrowits, Suurw., s. 29. Jüri-kuu p. 1857, tema praua Printses Elisabeth v. Hessen.**
- 5) **Paul Aleksandrowits, Suurw., s. 21. Miskli-kuu p. 1860, lest 12. Miskli-kuu p. 1891 a. saadil.**

Tema lapsed:

Maria Pawlowna, Suurw.-Printses, s. 6. Jüri-l. 1890.
Dmitri Pawlowits, Suurw., s. 6. Miskli-l. 1891.

Keisri herra onud ja tädid:

- 1) **Aleksandra Josepowna, Saksen-Altenburgi Printses, sündinud 26. Jaani-kuu päeval 1830, Suurwärsi Konstantin Nikolajewits'i lest 12. Märts-l. p. 1892 a. s.**

Tema lapsed, Suurwärsid:

Nikolai Konstantinowits, sünd. 2. Künla-kuu p. 1850.
Olga Konstantinowna, sünd. 22. Leituse-l. p. 1851, laulatati 15. Oktobri-kuu päeval 1867, Greeklamaa Kuninga Georgiose prauaks.

Beera Konstantinowna, s. 4. Künla-l. 1854, Herzog Wilhelm Eugen Württembergi lest, s. 8. Leituse-l. 1846.
Konstantin Konstantinowits, s. 10. Leituse-kuu p. 1858, tema praua Elisabeth Sachsen-Altenburgi Printses.

Nende lapsed:

Iwan Konstantinowits, Wärsi Keisri sugust, sünd. 23. Jaani-l. 1886.

Gabriel Konstantinowits, Wärsi Keisri sugust, sünd. 3. Seina-l. 1887.

Lätiana Konstantinowits, Printses Keisri sugust, sünd. 11. Märts-l. 1890.

Konstantin Konstantinowits, Wärsi Keisri sugust, sünd. 20. Jüli-l. 1890.

Dmitri Konstantinowits, sünd. 1. Jaani-kuu p. 1860.

- 2) **Aleksandra Petrowna, Holslein-Oldenburgi Printses, s. 21. Lehe-l. 1838, Suurw. Nikolai Nikolajewits'i lest 13. Jüri-l. 1891 a. saadil.**

Tema lapsed:

Nikolai Nikolajewits, Suurw., s. 6. Talwe-kuu p. 1856.
Peter Nikolajewits, Suurwärsi, s. 10. Märts-l. p. 1864.

Tema praua Militsa Nikolajewna, Montenegro Printses.

- 3) **Mihail Nikolajewits, Suurw., s. 13. Wiina-l. p. 1832, lest 31. Poastu-l. p. 1891 a. saadil.**

Tema lapsed:

Nikolai Mihailowits, Suurw., s. 14. Jüri-kuu p. 1859.
Anastasia Mihailowna, Suurwärsi-Printses, sünd. 16. Seina-l. p. 1860; laul. Mecklenburg-Sweriini

kuningl. Printsi Fridri Prantsi prauaks.

Mihail Mihailowits, Suurw., s. 4. Wiina-kuu p. 1861.
Georg Mihailowits, Suurw., s. 11. Eituse-l. 1863.

Aleksander Mihailowits, Suurw., s. 1. Jüri-l. 1866.
Sergei Mihailowits, Suurw., s. 25. Miskli-l. p. 1869.

Aleksei Mihailowits, Suurw., s. 16. Jüli-l. 1875.

- 4) **Suurwärsi-Printses Olga Nikolajewna, sündinud 30. Leituse-kuu 1822, Württembergi Kuninga Karl Fridri Aleksandri lest 24. Miskli-l. 1891 a. saadil.**

- 5) **Katarina Mihailowna, s. 16. Leituse-l. 1827, laulatati 4. Webruari-l. 1851 Mecklenburg-Streelitzi Hertfogi**

Georg August Ernst Adolw Karel Ludwig prauaks.

Wärsid ja Printsesid Romanowski, Leuchtenbergi Hertfogi ja Hertfog-Printsesid:

Printses Maria Maksimilianowna, sünd. 4. Wiina-kuu päeval 1841, laulatati 30. Jüni-kuu päeval 1863

Baademi Prints Ludwig Willem Augusti prauaks.

Wärsi Nikolai Maksimilianowits, s. 23. Seina-l. 1843.
Printses Egenia Maksim., s. 20. Poastu-l. 1845, Olden-

burgi Prints Aleksandri praua, s. 2. Lehe-l. 1844.
Wärsi Egen Maksimilianowits, s. 27. Märts-l. 1847.

Wärst Georg Rafsimilianowits, sünd. 17. Künla
lun pääwal 1852; tema praua Anastasia Nikola-
jewna, Montenegro printses.

Sobuse, weikse ja kauba-laadad. **Laadapidamise pääwad.**

Nääri-tuul:

- | | |
|---------------------------|----------------------------------|
| 7. Orgita mõisas 2 pääwa. | 17. Kõlweres 2 p. |
| 7. Tartu linnas 3 näd. | Raplas, 3. Reede p. Nääri p. 2p. |
| 7. Riia linnas 3 p. | 25. Pärnu linnas 2 p. |
| 9. Wõru linnas 3 p. | 25. Willandi linnas 3 p. |
| 10. Haapsalu linnas 2 p. | 25. Wolmari linnas 6 p. |
| 11. Jõelähtmes. | 28. Rakvere linnas 2 p. |

Künla-tuul:

- | | |
|---------------------------|---------------------------------|
| 2. Baltistis 2 p. | 15. Riias 8 p. |
| 2. Wõrus 2 p. | 15. Willandis 3 p. |
| 2. Walsga linnas 8 p. | 18. Jõhvis 2 p. |
| 3. Willandis 8 p. | Eibulas, Gsmasp. p. Paastu 3p. |
| 3. Rebasstes 2 p. | 20. Difo m. 2 p. |
| 3. Paides 3 p. | 22. Wõrus 8 p. |
| 4. Tartus 2 p. | 23. Sutleppas (Sageris) 2 p. |
| 4. Suure Lehtro-m. 2 p. | 24. Wana-Kulbenis 1 p. |
| 6. Narwas 4 p. | 25. Wolmriss 2 p. |
| 10. Kuresaare linnas 3 p. | 26. Riivilus 2 p. |
| 12. Sooniste mõisas 1 p. | Andras, Reede e. Wastla p. 2 p. |

Paastu-tuul:

- | | |
|------------------------------|-------------------------------|
| 3. Raka mõisas 2 p. | 15. Kõlora m., Kallastef. 2p. |
| Keila kiriku juures, Gsmasp. | Palmfi mõisas, Reknadal |
| ja Teisip. p. 3 p. Paastus. | pär. Ulestõusmise P., 3 p. |
| 9. Laekweres 2 p. | Paides, esimesel Neliapäewal |
| 14. Kellamäe mõisa juures | p. Ulestõusmise Püha, 2 p. |
| Saaremaal, 1 p. | Willandis, 1. Neliapäewal p. |
| 15. Wastl-Narwas 3 p. | Ulestõusmise Püha, 1 p. |
| Walgutas Neliapäew enne | Eibulas, 4. ja 5. p. pärast |
| suurt Neliapäewa 2 p. | Ulestõusmise Püha. |

Jüri-tuul:

- | | |
|------------------------------|-----------------------------|
| Rakweres, Gsmasp. ja Teisip. | Rihawõte pühade peale lan- |
| pär. Krist. Ulest. P., 2 p. | geb, siis wiimase paastu-n. |
| Wiitna kõrtsi juures, Palmfi | Reedel ja Laupäewal. |
| waldas, Reknadal, Nelsa- | 19. Alamustenis 1 p. |
| pääw ja Reede p. Ulest. P. | 23. Anija mõisas, Soodla |
| 10. Wõrus 2 p. | kõrtsi juures 2 p. |
| 10. Watla mõisas, 2 p. Kui | 20. Pühajärwe mõisas 2 p. |
| see pääw Suure nädali eel | 20. Illingis (Riisu) 1 p. |

Lehe-tuul:

- | | |
|-----------------------------|--------------------------|
| 1. Karilatsis (Põlwa kihel- | 9. Wõõbus (Räpina kihel- |
| fondas) 2 p. | fondas) 1 p. |

Jaani-tuul:

- | | |
|-------------------------|---------------------------------|
| 10. Mustwee alewis 2 p. | 20. Wõrus 2 p. |
| 11. Wõru linnas 7 p. | 20. Wiitna kõrtsi juures 3 p. |
| 17. Rakweres 2 p. | 22. Willandis 2 p. |
| 20. Paides 2 p. | 27. Walfas 2 p. |
| 20. Palmfi mõisas 3 p. | 27. Tallinnas, willa-laad, 8 p. |
| 20. Tallinnas 2 näd. | 29. Larwas m. mõisas 2 p. |
| 20. Riias 3 näd. | 29. Tartus 2 p. |

Geina-tuul:

- | | |
|-------------------------------|------------------------------|
| 2. Pärnus 2 p. | 20. Riias, willa-laad, 3 p. |
| 2. Rakuse mõisas 2 p. | 20. Pärnus, salka-laad, 3 n. |
| 10. Kuresaare, salka l. 10 p. | 26. Wolmriss 2 p. |

Wõluse-tuul:

- | | |
|------------------------------|-------------------------------|
| 1. Seere mõisas (Saare- | 24. Kõssi mõisas 2 p. |
| maal) 3 p. | 24. Wastsem. (Willandim.) 2p. |
| 6. Wõsli mõisas 2 p. | 24. Kõse mõisas 2 p. |
| 10. Wõisakatsi (Põlwes) 2 p. | 27. Uue-mõisas 2 p. |
| 10. Walfas 2 p. | 28. Wõrus 2 p. |
| 10. Lemsalis 2 p. | 28. Kilingi m. (Saardes) 2 p. |
| 15. Helmes 2 p. | 28. Kõse ja Kõse (Kõges) 2p. |
| 20. Riias 3 p. | 29. Edepere - kõrtsi juures |
| 24. Rühjas 2 p. | (Wändra kih.) 2 p. |

Mihkli-knui:

- | | |
|----------------------------|---|
| 1. Torgu m. (Saarem.) 2 p. | 16. Krumppääl 2 p. |
| 1. Kuresaares 3 p. | 16. Kuresaares (Kusal) 3 p. |
| 1. Oiso mõisas 2 p. | 3. Teisp. Mihkli-knui. |
| 2. Abjas 2 p. | 17. Koloveres 2 p. |
| 2. Tammistes 2 p. | 18. Audrus 2 p. |
| 2. Rõpinas 2 p. | 19. Heltermaal (Hillem.) 2 p. |
| 5. Rühjas 2 p. | 20. Narwas 3 p. |
| 5. Sindis 2 p. | 20. Bändras 2 p. |
| 6. Lasterperes 2 p. | 21. Sannas 1 p. |
| 8. Rõuges 1 p. | 22. Baltistis 2 p. |
| 8. Põlwas 1 p. | 22. Jõhmis 3 p. |
| 8. Tartus 2 p. | 22. Palsmis (Wiitna kdrisi juures) 3 p. |
| 9. Rastnas 1 p. | Pärnus, Gõmasp. ja Teisp. enne Mihli päewa 2 p. |
| 9. Burtiku-m. 1 p. | 24. Lihulas 3 p. |
| 10. Paldes 2 p. | 24. Sutleppas (Hageris) 2 p. |
| 10. Sõgaweres 2 p. | 24. Willandis 2 p. |
| 10. Ruhu Suure-m. 2 p. | 24. Wõrus 2 p. |
| 10. Oidres 2 p. | 26. Tallinnas 3 p. |
| 10. Rõu-mõisas 1 p. | 26. Kuresaares 2 p. |
| 10. Mõnniste-mõisas 1 p. | 29. Reblastes 3 p. |
| 10. Põtkula-mõisas 1 p. | 29. Keilas 3 p. |
| 13. Bana-Antsmõisas 2 p. | 29. Kawanurmes 2 p. |
| 13. Põraweres 2 p. | 29. Mihli-kiriku juures 1 p. |
| 14. Antsu-mõisas 1 p. | Wastfelmäas Mihli-pääwal, Kawanurme-laad. |
| 14. Haapsalus 2 p. | |
| 15. Põltsamaal 2 p. | |
| 15. Sallatsi-mõisas 1 p. | |
| 15. Koorte-mõisas 1 p. | |

Wiina-knui:

- | | |
|--|---------------------------------|
| 1. Kaarma Suures-mõisas (Saaremaal) 3 p. | 4. Koloveres 2 p. |
| 2. Wastsemõisas 2 p. | 4. Wirkenis (Ruhjas) 2 p. |
| 2. Rastweres 3 p. | 4. Pühajärwes (Rustaku-l.) 2 p. |
| 2. Suure Lehtro-m. 2 p. | 5. Awinurmes 2 p. |

- | | |
|-----------------------------|--------------------------------|
| 5. Wõõbhus 1 p. | 12. Sooniste mõisas 1 p. |
| 5. Rappinas 1 p. | 15. Oritu mõisa kdrisi j. 2 p. |
| 6. Lustikus 1 p. | 15. Lustiweres 2 p. |
| 6. Larmastus 2 p. | 15. Westi-mõisas 1 p. |
| Jõelähtmes 8 p. p. Mihli p. | 17. Watla mõisas, 2 p. |
| 7. Wõrul 3 p. | 18. Sindis 2 p. |
| 9. Taali mõisas 2 p. | 19. Kulinas 2 p. |
| 9. Laetweres 2 p. | 20. Loobus 1 p. |
| 10. Rõu mõisas 2 p. | 20. Bändras 2 p. |
| 10. Moiskatiss 2 p. | 22. Nissi kiriku j. 2 p. |
| 10. Kassinurmes 1 p. | 28. Jõgewa mõisas 2 p. |
| 11. Laatri 2 p. | 28. Wõlmris 3 p. |

Talwe-knui:

- | | |
|-------------------------|--------------------------------|
| 1. Tartus 2 p. | 15. Wigalas (lina-laad) 2 p. |
| 5. Põrawere mõisas 2 p. | 15. Boltwetti mõisas 1 p. |
| 8. Paldes 2 p. | 20. Balkas (lina-laad) 3 p. |
| 10. Mustwee alemis 3 p. | 22. Kalamõisas, 2 p. |
| 10. Wõrus 2 p. | 25. Willandis (lina-laad) 3 p. |
| 10. Rühjas 2 p. | 25. Wõlmris (lina-laad) 3 p. |

Jõulu-knui:

- | | |
|--|-------------------------------------|
| Märjamaa kiriku juures, Gõmasp. ja Teisp. pärast | pär. 3. Kristuse tulemise püha 2 p. |
| 3. Krist. tul. püh. 2 p. | 10. Kikas (Jõulu-laad) kummi |
| 1. Wast-Narwas 3 p. | 10. Nääri-kui pääwani. |
| 1. Alatskivi mõisas 1 p. | 16. Paldes 2 p. |
| 6. Wõõbhus (Rappinas) 1 p. | 27. Balkas (jassa-laad) 10 |
| Pärnus, Gõmasp. ja Teisp. | pääwa. |

Igal aastal 26. Jaani-kui pääwal, on Tallinnas Doompel enne lõunat hobuste näitus. Pärast lõunat saab Kabrintalis hobuste rammu katjutud, ja hobuste peremehed, kelle hobused on katmise juures ilusamad ja tugewamad näitnud, saavad kroonu poolest auupalka. Aga tunnistuse sedel piab igal mehel mõisa poolest kaajas olema, et need hobused on tõeste Gõstimaal kuberimangu talurahwa juures kasw. 2

Rubermangu kohtu kätu järel ei ole luba Laupäeval ega Pühapäeval laata pidada, waid, kui nenda juhtub, piab seda teise nädali esimesel argipäeval peetama.

Balti raudtee.

Tallinnast Baltiski.

Siidu hinnad:

Jaamad ja pooljaamad: Werstab. 1. II. 2. II. 3 II.
Kop. Kop. Kop.

Tallinnast (buffet) tunni				
Nõmmele (pool-jaama)	8	—	—	—
Sauele (pool-jaama)	18	—	—	—
Keilasle (buffet)	26	98	74	38
Mitwälsjale (pool-jaama)	31	—	—	—
Kloogale	34	128	96	49
Baltiskisse (buffet)	45	168	126	64

Tallinnast Peterburgi.

Tallinnast (buffet) tunni				
Pagedale (pool-jaama)	14	53	40	21
Raasikule	28	105	79	40
Kehrale (pool-jaama)	37	139	104	53
Negwiidule (buffet)	53	199	149	76
Lehtsile (pool-jaama)	66	248	186	95
Tapale (buffet)	73	274	205	105
Kadrinale	86	323	243	124

Siidu hinnad:

Jaamad ja pooljaamad:	Werstab.	1. II. Kop.	2. II. Kop.	3. II. Kop.
Ratweresse (buffet)	98	368	276	141
Kabalale	115	431	324	166
Sondale (pool-jaama)	125	469	351	179
Pütsile	135	506	380	194
Kohtlale (pool-jaama)	144	540	405	207
Jõhwile (buffet)	157	589	441	225
Waiwarale	174	653	490	251
Korssile (pool-jaama) ehk				
Merekülale	183	683	513	266
Narwa (buffet)	197	739	554	283
Salole (pool-jaama)	209	784	588	300
Jamburgisse	219	821	616	315
Weimarile (pool-jaama)	231	866	650	332
Weimarile (plattform)	233	—	—	—
Moloskowitshi	243	911	684	350
Tiefenhausen (pool-j.)	252	—	—	—
Brudale (pool-jaama)	256	960	720	368
Wolosowole (buffet)	266	998	749	383
Riterinole (pool-jaama)	275	1031	774	396
Jelissawetinskajale	283	1061	796	407
Gorwitssile	294	1103	828	423
Gatshinasse (buffet)	303	1136	853	436
Daiži (plattform)	315	—	—	—
Tudenhofi (plattform)	319	—	—	—
Sdeawäe-plattform	321	—	—	—

Sõidu hinnad:

Jaamad ja pooljaamad:	Verstad.	1. kl.	2. kl.	3. kl.
		Rop.	Rop.	Rop.
Krasnoje-Selo (buffet)	323	1211	909	465
Viigowole (buffet)	334	1253	940	481
Peterburgi (buffet)	347	1301	976	499

Tallinnast Tartu.

Tallinnast (buffet) kuni				
Tapale (buffet)	73	274	205	105
Tamsale (pool-jaama)	87	—	—	—
Kilfile (1/2)	96	360	270	138
Kalele (pool-jaama)	107	401	301	154
Wägemale	116	435	326	167
Idgemale (buffet)	134	503	378	193
Kerseli (pool-jaama)	148	—	—	—
Woldile	158	593	445	228
Tartu (buffet)	179	671	504	258

Täheendused: Lapsed alla 5 aastat saavad ilma maksuta ebasi viidud. Lapsed 5—10 aastat vanad, maksavad 1. ja 2. kl. pool hinda, kolmandamas klassis 1/2 hinda. — Iga reisija võib 1 puud kraami ilma maksuta kaasa võtta. — Piletit müümine lõpeb 5 minutit, pallide vastavõtmine 10 minutit enne arastitumist.

Lugemised.

Üks wana wõlg.

Intustus Ottilie Wildermuth'i järel.

Kes Paastukuu teisel päeval ühesse Würtemberg'i weikematest linnadest tuleb, see saab imetsetes küsima, mis isedaoline rõõmu-pääw täna siis olla. Igaili teedelt ja radadelt tulewad terwed parmed lauljaid noori mehi, kirjute lillekimpudega ja mitme-tarwaliste lehmivate lintidega kübara ja mütsi külges, ehk nemad sõidawat rohelistes offadega ehtetatud wanrite peal, kõik walju healega lauldes, wähest ka otse karjades. Nemad laulawad enamist ühel wiisil, laulu sõnadest ei saada palju aru ja pea iga laulu lõpetus on: „Hullalah, hullalah, hullalah juh!“

Kui nüüd kuulda, et täna liisu-pääw on, s. o. see pääw, kus sõeariistade kandmisels kõlwalised noored mehed, kes kohalise wanuduse sisse jõudnud, sisse tutsutud saawad, et nende tekkist tarwiline hull sõeawäe-teenistuses liisu läbi võtse

wälja walitud saada, siis piaks arwatama, et maa peal rõõmsamat põlwe oodata ei wõi, kui Württemberg'is soldatiks saada.

Just wäga südamest ei tule see rõõm aga mitte. Kui ka Württembergilased, nagu kõik Saksilased, ennast sõda-mainul kui wahwad soldatid wäljanditanud on, siiski kardawad nemad ometigi soldatiks saada.

Kelle peale liist soldatiks saada langenud on, sellest üteldakse: „tema on kantanud“, ja kodu on kurtimine sagedasti niisama suur, kui poiste hõiskamine uulitsal oli. Wali lord kasarmis, kitsad, piigistawad riided, jäupärast antud toit, — kõik see on talupoistele maalt wäga raske, ja selle tõrwas — kui ka wahwus, mis, kus seda tarwis läheb, omast elust ei hooli, üks kene asi on — ei wõi siiski noore werele pahaks panna, kui see just mitte rõõmuga selle peale ei mõtle, maha lastud saada.

Alga hõiskatud ja lauletud saab ometigi, sagedasti seda waljuma healega, mida tartlikum poisi süda on, ja neile lubatakse hea meelega sel päawal seda natukest lusti ja rõõmu, kui see aga mitte nii palju üle mõedu ei lähe, et lõhutud pead ja akna-ruudud rõõmsa liisu-pääwa ots on. Ja weikeid poisid teewad kõiki seda järel, mida nemad suuri tegema näewad, käiwad lillekimpudega oma

mütsikeste külges; suuremad koolipoisid käiwad rongis läbi uulitsate ja laulawad soldati-laulusi.

Nenda oli see ka ühel liisu-pääwal, kus lauljate liisumõtjate hulgas wana T. linna turule woolasid, sest pagari-majas turu ääres, oli kõige oodamamat ja paremat kobar-wiina saada, ja weikes poodis selle tõrwas olid kõige ilusamad tehtud lillekimbud, punased ja walged roosid ja kollased nellid, — looduse-teadusest ei peetud suuremat lugu ja ei küsitud, kas karmad ka õiged oleksid, — olid seal ometigi ka kullakarwa ja hõbekarwa lilled, mis ühegi aias ei kaswa, ja pitsad, lehmivad, kirjud lindid nende külges, mida pitkemad, seda kenamad.

Weikes poes turu ääres seisid siis ka juba warahomikust saadil maja noor tütar ja wana tädi agaras tões, hulga siisetungijate liisumõtjate soowimisi täitmas. Aga see ei olnud koguni mitte võimalik; poisid tungisid weikesesse poodi, et seal koguni paika ei leidnud ja igati tahtis saamises esimene olla: „Minule see lillekimp, neiu!“ — „Ei, esiteks minule!“ — „Minule üks seesugune kuldse lindiga!“ — „Minule pistke seda kohe ka mütsi külge!“ — Nenda hüüti jättes ja jättes, ja need kaks ei teadnud, kuhu nemad ennast ruttu küll käänama ja pöörama pidid.

Kuna nüüd need, kes juba lillekimpusi saanud,

waewaga läbi madala ukse wälja tungiswad, tungiswad jälle kolm poisit sisse, kellel iseäranis liires rutt taga olema näitas, sest nende seltsilased, kes juba kottu omad lillekimbud kaasa toonud, olwad juba pagari juures. Aga nemad wõiswad weelgi nii walju healega tarjuda: „He, neiu! mis maksab seesugune lillekimp seal?“ ei noor Luitse ega wana tädi Karoline wõinud seda tähele panna. Siis lõppes Melcher'i, ühe nendest kolmest, kannatus; tema lõrwas seisis lastile lilledega ja lintidega: tema kaapas sisse ja lena kirju lillekimp, mis tema kätte sattunud, kadus tema waimuse sügawasse taskusse. Seda nägi Frieder, tema kaapas weel sügawamale ja wõttis köhe paari ja mõne siidi-lindi. Jakob, kolmas sellest salgust, ehmatas esiteks kangeft, kui teised kaapaswad, sest temal oli üks siglane ema kodu, kes temale igal õhtal üht salmist enne uinumist ette lugenud, ja üht neist salmistest oli tema weel paremini meeles pidanud kui neid, mida tema koolis pähe õppinud, — üks neist salmistest tuli temale nüüd meele, tema ei teadnud isigi kuidas: „Kõik oma elu-aeg, poeg! mõtle Jhesanda meie Jumala peale, ja ära püüa mitte pattu teha, ega üle tema kaudu astuda; tee digust kõik omal elu-aéal, ja ära läi illekohtu tee peal.“

Aga waata, Melcher ja Frieder, kes uute

sisetungijate pärast sel filmapilgul koguni wälja ei oleks peaseba wõinud, seiswad seal naerwate nägudega ja teegi ei olnud midagi märkanud. „See on hõlbus,“ mõttes Jakob, kes ühe lahtise weike laua-kasti lõrwas seisis; tema kaapas sisse, tahtis ainult katsuda, ja pistis ruttu ühe weikese pakilise oma püksi-taskusse; tema lohtus kui see raskest põhja kullus: „Kas piaks see eht raha olema?“

„Tule, Jakob!“ hüüdiswad tema seltsilased ja tungiswad ennast läbi, pagari-majasse, kus ühes lõrwalises lammris weel aset leidiswad ja omale lohar-wiina tuua lastiswad.

„Noh, Jakob, anna oma müts seia!“ hüüdis Melcher; „mina olen weile kõige kolmele ostnud, ja wäga odawalt!“

„Ja, ja“, naeris Frieder, „nii odawat poodi ei ole mina weel näinud; wana neiu on kord wiltu wahtinud minu peale, ei ole aga ühtigi märkanud, too wälja, Melcher!“

Ja Melcher ja Frieder kraamisiwad wälja, linti ja lillekimpust; Frieder jägas neid, andis uhle kimbu iga mütsi peale ja pakkas, kirjutas lindi nende külge; Melcher lastis weel paar tannu tuua, et nii odawalt ostnud oli ja läi kord korra peale Jakob'iga klaasid kottu. Sellel ei tahtnud joot öiete maitseada, kui punaselt see ka klaasid läikis,

ja kõige laulmise ja hõistamise läbi kostis temale ifka meele: „Ja ära püüa mitte pattu teha, ega Jumala käskude üle astuda.“

Poisid said selle peale Raekojausse liisuwõtmisele kutsutud. „Jakob, see ei oleks minule rõõmuse,“ oli wana-ema kodu ütelnud, „kui Sina soldatiks minema piaksid; mina tahan õiete palwet teha, et Sina ühe hea liisu wõtad.“ Noh, nummer, mida Jakob wõttis, oli üks wiimastest, nenda et wabaks-saamiseks kõit lootus oli, ja feltfilased kellel vähem õnne olnud, arwastiwad, tema wõiks veel ühe lisa-kannu anda. Aga Jakob oli waitsem ja jäi waitsemaks kui teised, ja ütles, tema tahab koju minna, et wanemad ja wana-ema ruttu teada saakswad, kuida temal õnn olnud.

Kui tema wiimaks teistega ühes koduteel oli, siis ütles tema tasa Melcher'ile: „Kas ei piaks meie poodi minema ja omad lillelimbud ära maksma?“ „Halplane“, ütles Melcher; „keegi ei mõtle seal enam nende paari lillelimbu peale; seda ei tunnegi nemad suure unnitu juures! Kõik nemad filmad teekswad, kui meie tuleksime ja ütlesime, et meie midagi wõtnud; siis saaksime ehk wiimaks veel Politsei kaela peale. Ei, nii rumalad meie ei ole. Miks nemad meie lillelimpu ei annud? Meil oli ju hea tahtmine neid maksja. . .“ Nenda lasis Jakob ennast siis

ka waigistada ja läks teistega ühes koju-poolle; aga teistega ühes laulnud ei ole tema sel õhtal mitte enam. Kodu oli suur rõõm tema õnneliku numre üle; ema pahandas ennast, et Jakob selle juures nii nukker oli ja weike õe kõrwale tõukas, kui see tema müsti wõttis, kenat lillelimpu imels panema ja argelt küsis, mis see küll maksnud olla.

Weikes poodis luges tädi Ruise'ga, maja lätrega, sissewõetud raha ja torraldas ülejäänud lillelimpu ja linti. „Meil piaks rohkem raha olema ehk rohkem lillelimpu, Ruise,“ ütles tema pärast ütlelugemist. „Mina olen homikul lilled kõit lasti lugenud, ja üks tütt punast linti puudub minul ka, mina tean, see ei olnud veel lahti leigatud.“ Ruise ei tahtnud sellest ühtigi kuulda ja arwas, sellest ei olla enam õite aru saada nende paljude juures, mis müüdad olla; ka ei olla õnnetus koguni mitte suur, kui ka paar lillelimpu kadunud oleksiwad. Ema, kes ise enam mitte poodi ei tulnud, sai wiimaks pahaseks ja ütles: „Nenda lähets meie asjataallitus pea nurja, kui nii terge meelega tahju peale waataksime; pahandaw on see juba iseenesest, kui kõige päawa muudu tööd teinud oleme. Ruise oli wäsinud piistiseismisest kõige päawa ja paljust liisast ja lüürast; tema oli oma tegewuse eest iseäranist kiitust ema poolt saada lootnud, selle-

pärast tegi see ettevõistamine temale valu ja tema uinus libedate pisaratega magama.

* See oli palju aastate eest olnud. Kui oli wälja läinud weilest poest turu ääres, ühesse uhkesse majasse, kui ainsa kaupmehe Rau õnnelik abikaasa, ja ema ja tädi olivad weel õitsewatest lapse-lastest rõõmu tunnud, enne kui ta nemad wanast perekonna-majast wälja läksiwad, seda ühe waike rahupaiga wasta wahetates. Kui oli seda weilet kurbust räägitud liisu-pääwal ammu juba unustanud; see ei olnud temale eht mitte üht korda enam meele tulnud, kui Paastukuu lauljad liisuwõtjad tema kenast majast mööda läksiwad. Noor Kui on wanaks saanud ja on koju läinud, kui elatanud emale, kui heade laste armastatud ja austatud ema ja tema mees on tema mälestust kalliks pidanud.

Seal oli siis ka jälle üks liisu-pääw, üks õige kena, pääwapaistne pääw weel peale selle, kuna muidu sagebalt Paastukuu teine pääw üks wihma- ja jopa-pääw on, ja käies ja sõites, lauldes ja hõistades, nagu kaugele aastate eest, tulivad liisuwõtjad jälle sisse. Nemad laulsiwad wanu soldati-laulust, kuidas nende isad ja wana-isad laulnud, eht laulsiwad ka teisi ilusaid laulust wanast aegast, mida wast nüüd jälle on auustama hakatud.

Wana herra Rau seisis oma maja ainal, uulitsa pool, ja waatas noorte meeste möödamine-mist. Tema ise oli ka ühel aéal soldat olnud, kus trompeti puhumisel tõsi taga oli; temal näitawad aga noored mehed iga aastaga nõdremaks ja weikemaks jääma, kui tema aéal.

Seal koputati uste peale ja sisse astus üks talumees heas riides, umbes wana herra Rau wannuses. „Mis Teie soowite, sõber?“ küsis Rau pärast teretamist.

„Herra“, algas talumees natuke kartlikult, „kas ei ole Teil mitte üks tütar weiksest poest turu ääres prauaks?“

Kaupmees ei saanud kohe aru, mis talumees tahtis, wastas aga pärast lühikest järelemõtlemist: „Ja, minu õnnis abikaasa oli paelategija Müller'i tütar turu ääres, tema on aga juba kuus aastat surnud.“ „Herra, — minul on midagi südamel peal . . .“ algas talumees jälle wiimitates. —

„Rääkige wälja,“ julgustas kaupmees lastest.

„Waadake,“ algas talumees jälle ja waatas põranda poole, „mina olen wiiskümmend aastat eest liisu-wõtja olnud.“ — „Mina olin ka soldat,“ ütles kaupmees. — „Ja, aga, selle juures on midagi isedraalist,“ — rääkis talumees pitkamisi edasi; „minu nimi on Jakob Thüringer . . .“ ja jutustas nüüd aega mööda kõik seda lugu lühikest

ja lilletimpudest, mida tema seltsilased warastanud ja mida tema nendega jäganud. „Waadake, herra,“ jutustas tema siis natuke fergitatud südamega edasi, „see on wist küll üks weike asi, ja siiski on see minu elu peal rufunud nagu kiwi; mina olen seda ka seal tunnud, kus mina selle peale ei mõtelnud. Selle pakifese sees, mida mina wõtsin, oli haakisi ja õõsisi, ja mina olin suures waewas, mis mina nendega tegema pidin. Oma emale ei wõinud mina neid anda, tema oleks ju küsinud, kust mina neid saanud, ja hoida ei tahtnud mina neid wast koguni mitte; nenda olen mina neid wiimaks wette wistanud ja seal on neid üks poisike ujudes jälle leidnud, ja sellest oleks pea kohtu käimine tulnud, sest et meie juures tord üks laupleja wälja warastatud oli. See läks aga mööda.“

„Kui minu wana-ema surmawoodi peal oli, siis on tema minule ütelnud: „Jakob, Jumal õnnistagu Sinule Sinu pärandust, selle külges on palju higi ja waewa, aga ei mitte üht ülekohtust kreuzerit“; seal oli minul, nagu ei maksaks see õnnistus minule, sest et ülekohtust wara wõtnud olin, ka koguni mitte häda pärast, waid ainult tühjaks uhtufeks. Ja kui mina oma naest kofisin, siis on tema isa õnnis ütelnud: „Minul ei ole ühtigi selle wasta, kui Sina Jakob'i wõtab, see on üks auus pois,“ seal ei ole mina oma filmi

diote üles tõsta julgenud ja olen ikka mõtlema pidanud: „Ja, kui Teie seda teaksite!“ Ja siiski ei ole mina sellest kellegiga rääkida wõinud; mida wanemaks mina sain, seda rohkem olen mina ennast häbenenud, ja linna ei läinud mina koguni enam; oleksin sellest poekesest mööda minema pidanud. Ei ole siis palju aastaid enam selle peale mõtelnud, ehk olen arwanud, see ei olla koguni mitte nii wäga paha asi; aga igakord, kui minule õnnetus juhtunud, on minule kõik need warastatud lilletimbud, lintid, haagid ja õõsid jälle meele tulnud. Melcher ja Frieder on nüüd juba ammu surnud, ja mina olen sel talwel raskest haige olnud. Seal on minule siis kõik meele tulnud minu möödaläinud elust ja ka see ülekohtus; unes oli minul sagedasti, nagu näeksin mina Melcher'it ja Frieder'it; nemad näitawad kurwad wälja ja minul oli, nagu ei leiaks nemad õiget rahu, kunni see mitte tasutud ei ole. Seal olen mina enesele tõutanud, et see tehtud piab saama, kui meie Issand-Jumal minule jälle elu ja terwist kingib. Nihast mina ei hoolinud, kui meie ka rikkad ei ole; aga minul oli, nagu piaksin mina oma süüd ja inimeste ees tunnistama, kui Jumala ees armu leida tahaksin; ja see on wäga raske, herra, kui kõige elu-aea õiglaseks ja auwaks meheks peetud ollakse. Nüüd aga ütelge mis on minul wõlga?“

„Seda on küll raske määrata, sõber, ütles herra Kau, kes mitte enam naeratada ei võinud, kui mehe tõlise näu peale vaatas. „Minu õnnis abitaasa oli seda küll juba ammu ära unustanud ja sellega leppinud . . .“

„Herra,“ ütles talumees tõsiselt, „olge nii hea ja võtke seda raha minu käest, Teie olete selle õige pärija.“

„Noh, siis andke minule pool guldnat, kui see Teile südamele rahu toob.“

„Ei, herra, see ei ole küll, ja mina ei taha ainult naljaks teha, nagu oleksin mina maksnud, Teie piote vähemast ühe thaleri võtma, nii palju see wist väärt oli.“ Tema pani ühe thaleri laua peale. „Soo, herra, kui tahate, siis andke minnale lütti ja ütlege, et minule andeks annate, oma praua õnnisa nimel; armas Sumal saab siis ta minu südant jälle tergeteks tegema, et üksford auus ja rahus surra võin.“

Õige südamest andis kaupmees temale lütti: „Minge rahuga, sõber, Sumal saagu lõik süüd Teie südame pealt võtma, nagu seda.“

Ja talumees läks oma teed rahus ja vaikelt, kuna igal pool tema ümber lauljad liisuwõtjad lihisewad. Kodu ütles maja-ema: „Ei tea lapsed, mis isal täna on, tema näitab nii rõõmus wälja ja on nii vaikne ja pehme, kuida mina teda veel

foguni näinud ei ole. Mis head piats tema küll linnas kuulnud olemas?“

„Õksel on tema mees seda temale rääkinud, et näiud üks koorm tema hinge pealt wõetud olla.“

Selsamal päawal oli omas tuateses üks waeue lest suures walus haige-woodis maas. Aastatest saadil oli tema ühes lootuseta haiguses ja temale ja tema tütretele, kes truufusega temal abiks oliwad, tegi liisuwõtjate wali hõiskamine ja laulmine õige walu; lest haiguse tõrwas walitsefmad la mure ja wafus weifeses tuas. Ema pidi üht tugewat suppi ja natuke tobar-wiina saama, ja just täna oli weike tagawara otfa saanud ja fiske-wõtmifi ei olnud järgmistel päawadel oodata. „Ema,“ ütles Wiinale, üks tütretest, „mina palun ometigi naabri käest natuke laenu, mina wõin seda temale ju jälle tagasi makfa.“

„Aga enemini palun mina tohtre-praua käest natuke tobar-wiina,“ ütles Alaara, „tema teeb seda hea meelega.“

„Urge tehke seda, lapsed,“ palus haige, „mina ei ole mitte ülemeeline, abi wasta võtma, aga palunud ei ole meie tänine kedagi, kui armast Sumalat üksi; see saab ta nüüd meile õigel aeal abi saatma.“

„Aga Sina oled ju wäga nõrk, ema . . .“

Ukse peale koputati ja sisse astus kaupmees Rau tütar, kes tänine haigel lehel veel tuttav ei olnud. „Minu isal,“ ütles tema, „oli täna üks ootamata weike sissetulemine ja tema tahtis seda ühe auusa ja tarwitaja käe sisse pista. Meie oleme tohtri juures järel pärinud ja tema on meile Teie pitka haigust teada annud. Isa on weitele sissetulemisele poole juure pannud ja palub Teid, sellega omale karastust muretseda. Preili Rau pani kaks thalret laua peale ja ruttas lahke Sumalaga-jätmisega ära. Need kolm aga waatastwad weiste filmadega üksteise peale ja lest ütles waikse healega:

„Kui ikka tema poole
Sa hoiad kindlaste,

Siis näed sa tema armu,

Kui sa ei mõtlegi.“

Nenda on talumehe süü-ohwer veel vieti tänuks ja õnnistuseks saanud. Mina tean mitmeid, kes wana mehe hirmu üle naeratawad, et tema üht weiket süüd nii laua ennast koormata lastis ja maksis, kus teegi pärinud ei olnud. Aga mina tunnen ka teisi, kes ennast selle truugi südame-tunnistuse üle rõõmustawad, kes omale pühalikult ette wõtawad, ei vähemakti süüd oma hinge peale jätta, kes seda ennemini tunnistawad Jumala ja inimeste ees ja tasuwad, nii pea kui wõiwad, et üks

andeksandmata süü nende hinge peal ei rufu, läbi kõige elu-aeg eht mis veel raskem on, et nemad mitte wast seal üles ei ärka ja nende süü neile rõõmsat teed isa-südame poole sinni ei pane.

Esimene auruwanker Jerusaleml'as.

Uus aeg, mis auruga sõidab ja kõiki oma raud-rataste alla muljub, mis ühel sammul laasab edasi tõtata ei taha eht edasi tõtata ei suuda, on nüüd ka püha Jerusaleml'a wärawate ette jõudnud, kuidas ka wägiwaldsed ja fittsed Türklased laua wasta paniwad. Pühapääwal, Reitusetun 21. (9.) pääwal 1892, wõolab palju rahwast Jaffa wärawast wälja Bethlehem'a poole, kus linna ligidal, Saksa Templerite-asutuse ja Bethlehem'a maantee wahel, uus wäkohall Jaffa-Jerusaleml'a raudtee tarbeks seisab, mis pea pidi awatud saama. Nimetatud pääwal oli esimene auruwanker (maschin) püha linna ette tulnud, ennast näitama ja tunnistama, et laua aega plaanitud ja mitme talistuse wasta tõukanud raudteega nüüd tõsi taga on. Seda auruwankret tahtis igauks näha, seda imelikku, wõerast looma püha linna wärawa ees! Magu wõerustuses waatastiwad Zion'i wana-aegsed müürid ja tornid selle

noorstawa raud-hobuse peale. See kuulutab uut aega; ühed loodavad, teised kardavad. Meie aasta-saea lõpu hariduse, teaduse ja osavuse tungimine Kanaani, maailma tõutatud maa südamesse, saab palju wana ümber tõutama ja palju uuendamist tooma. Arablased ja Türklased, Khrislased ja Juudalased, maarahwas ja Beduinlased wahitisiwad tulsawa südamega weerewa, aurawa maschina peale. See läis edasi ja tagasi, see wedas laht wankret oma taga: aga näha ei olnud hobust, eeslit ega kameelit, mis teda liituma paniwad. See oli imelik! Üks wana Juudi-eit, kes weel ilalgi üle Jerusalemi linna-piire astunud ei olnud, waatas imestawa kohkumisega noorstawat eluta jooksjat ja ütles, Kurat olla selle sees. Üks salt wallatumaid, Arablaste jõmpfikuid, läks julgest edasi, wõerast looma ligemalt waatama: see tegi hulguwat healt, susises ja paiskas auru wälja. Poisid kargasiwad kohkudes tagasi. „Ma schah Allah!“ karjuti. „Mis Jumal küll tahab! See on Satan!“ Homilumaalased saawad küll pea wõeraga harjuma. Walastina waitjed nurmed piawad sellega leppima, et raudtee rongide mürin ja maschine wilistamine nende rahu ritub. Kiwisüte meele-wastane suits ja wing piab ka püha maa puhtast, selgest õhust läbi woolama. Seda sunnib pealetungiw haridus. Biibli maa

ei wõi sellest mööda peaseda, saab maailma woolude siise kistud.

Kiwistanud puid.

Wiimase Pariisi näituse Amerika-jäutuses pandi suurt kogu kõltsugustest kaupadest imets, mis achatist, ongrist ja teistest kalliskiwidest tehtud oliwad. Et mõned neist asjadest wäga suured oliwad, sellepärast hakati arwama, et kalliskiwid mitte looduslikud ei olla, waid kunstlikult tehtud, mis nende kaupade hinda muidugi palju alandanud oleks. Kigema läbiwaatamise järel leiti aga, et need kaubad ühest senni Europa's tundmata Amerika kiwistanud puust tehtud oliwad. Juba kuulus looduse-nurija Alexander von Humboldt on umbes 25 penikoormat Holbrock'ist Apache Country's eemal, tahu-kiwi koore all ühe määratuma laagre kiwistanud puid üles leidnud. Teaduslikud läbiwaatamised ja katsumised on selgeks teinud, et siin enne-muistisel aeal üks suur sooja-maa mets seisnud, mis maawärisemistest maha murtud, tuhaga ja laawaga laetud ja tähendatud tahu-kiwi koore alla maetud on. Mõne geoloogilise (maapinna- ja kiwide-tundja) arwamist mööda nirises hiljemini palawat mineral-wett läbi tuha ja laawa, tungis puunde siise ja muutis neid pittkamest kiwite. See

muutmine on nii tasaselt ja järg-korraliselt sündinud, et puu-tüvisi leitakse, mille koort, aastarõngaib j. n. e. veel selgest ära tunda võib. Selle juures on need kiwistanud puud nii mitmetüüsi kirjud ja nii mitme-karwalised, et neid julgest kalliskiwide kōrwa panna võib. Mis tõuust selle ennemuistse metsa puud olnud, selle üle ei ole teaduse-mehed ennast veel ühendada suutnud. Mõne tüvi suurus on määratu. Seal on 150 jalga pitki ja 10 jalga läbimõetus jämedaid tüvisi. Vaagre määratuma suuruse juures võiks sealt üht uut materiali uhkete majade ehitamiseks saada, kui see mitte liiga kōwa ei oleks, ainult 30 protsenti pehmem kui diamant ja kolm kord kōwem kui granit (rand-kiwi). Seda rohkem saab seda materialit aga kõiksugusteks ehte- ja uhkuse-asjadeks tarvitatud saama, mis ennast ka väga heaste polerida laseb. — Menda kirjutatakse Pariis'ist. Imeks on aga panna, et seda kallist materialit veel suuremal mōedul kaubale toodud ei ole.

Suuremad palawused õhkus.

Suvel 1892 olivad ilmad paiguti ja aeguti nii palamad, et pāāwa-pistetes inimesi surnud ja loomi langenud on; Saksamaal tõusis thermo-

meter warjus funni 36 Celsius'e, meie juures pruugitawa Reaumur'i thermometre järel ligi 29 graadi peale. Selle järges arutati, kui suurt palawust ülepea wabas õhkus ette tulnud on. Kõige kangem palawus tuleb muidugi tropi-maadel — äquatori (maa-wõõ) all ja mõlemil lähemal poolel — ette; aga ka Europa's on õhu-palawust olnud, mis tropi-maade kohaline on. Jaanikuu 17. (5.) pāāwal 1841 näitas thermometer Neapel'is 38,7 (31) graadi sooja warjus. London'is oli Heinaluu 10. (Jaanikuu 28.) pāāwal 1852 41 (32,8), Montpellier's sellesama aasta Heinaluu 22. (10.) pāāwal 40 (36) graadi sooja warjus. Palawamad ilmad Pariis'is olivad aastal 1793 Veikufeskuu 16. (4.) pāāwal — 37,8 (29,8) ja Heinaluu 8. (Jaanikuu 26.) pāāwal 38,4 (30,7) graadi. Ka ülemal põhja pool on väga palawaid päiwi ette tulnud, Peterburg'is 33,4 (26,7), Stockholm'is 34,4 (27,8) graadi. Aastal 1857, Veikufeskuu 4. (Heinaluu 23.) pāāwal, oli Köln'is 35,2 (28,2) graadi sooja ja wiimase aasta Veikufeskuu 24. (12.) pāāwal pea nii'ama palju. Afrika's tõuseb palawus sagedast üle 40 (32) graadi; Kairo's on 42,2 (33,8), Esneh's Egyptus'es 47,4 (37,8), Murzil'is Fesan'is 56,2 (45) graadi sooja ette tulnud. Lahore's, India's, on thermometre kõige kõrgem seis 50,2 (49,7) graadi olnud ja Pend-

schab'is ei ole 50 (40) graadi aruldane nähtus. Venares'es on kõige suurem palamus 47,8 (38,2) graadi olnud, ikka warjus, nagu kõikides eestäinud aruannetes. Palawal aasta-aéal tõuseb palamus seal pääwa-tõusul juba nii kõrgele, et seda pea wälja kannatada ei wõi; inimesed ja loomad tõmmawad waewaga õhtu sisse; pääwa aéal ja õösel tõigub thermometer 35 (28) ja 45 (36) graadi wahel. Iirikuuft Saanikuuni ei saja seesugustel ilmal del Pendschab'is mitte tilka wihma. Weel kõrgemad palamused tulla aeguti Punamere randas ette. Et seesugustel aegadel maapind, pealegi kus see liiw on, wäga palawaks läheb, seda wõib arwata. Sahara liiwa-kõrbes on liiwa 70 (56) graadi palaw olema leitud. John Herschel on ka Kapstadt'i ligikal maapinda 70 (56) ja Schläfli Bagdad'i juures koguni 78 (62,4) graadi palawa olema leidnud.

Pöidla-kruuwid.

Wana-aegsete piinamise-riistade kesks oliwad pöidla-kruuwid wäga libedad. Kui aastal 1688 Inglismaal mässamine Stuart'ide Kuninga-koja wasta lahti läks ja wastapanijad Dranien'i Prinz Wilhelm'iga ennast ühendasiwad, siis sai Kuninga-koja kaplan Castairs pöidla-kruuwidega piinatud,

et tema selle kofkuheitmise üle tunnistust annaks. Tema ei teinud seda mitte. Wastapanijad said wõitu ja Dranien'i Prinz sai kui Wilhelm III. Inglismaa Kuningaks. Edinburgh'i linn lükkis piinamise-riistad, mida tema juures tarwitatud, wahwale kaplanile. Kui Kuningas seda kuulda saanud oli, lasks tema Castairs'i oma juure tulla ja lasks kruuwid oma pöidlale külge panna ja kruuwida. Castairs tegi seda ettemaatlikult. „Tugewamini!“ lasks Kuningas. Castairs tegi seda wiivitates. Järeku lisendas Kuningas; kaplan teeras kruuwid lahti. „Castairs!“ ütles Kuningas, „Sina oled üks kangelane; oleks mind nenda piinatud, mina oleksin tõli tunnistanud. Minu walitsuse all ei pia pöidla-kruuwid ilalgi tarwitatud saama.“ Nenda see ka sündis ja ülepea ei saanud pöidla-kruuwid Inglismaal ilalgi enam tarwitatud.

„Mets-inimesed“ Shiina's.

Maailmas on mitmesuguseid tegewusi ja talistusi, millega inimesed ennast õigusega ehk ilma õigusega toidawad, aga üht kurjemat ja inetumamat wist ei ole, kui nende „mets-inimeste“ tegemine, seda Shiina's raha eest näidatakse, nagu Europa's wõderamaa loomi. Üks Inglismaa arst on oma

enese silmanägemist mööda aruannet saanud, luida neid õnnelumaid valmistatakse. „Walmistajad“ mõtawad ühe poisikese, nüliwad tema naha tüki-kaupa maha, panewad koera eht karu naha tütid asemele ja kaswatawad neid suure osawusega kinni, tunni waele poisikese teha üle ja üle karune on. Sütega häwitatakse aega mööda heale-paelad ja õnnetumat peetakse kõige mõistuse hävitamiseks aastate kaupa ühes pimedas loopas kinni. On tema sedawiisi metsalise-wiisil ümberkäimise läbi tõe poolest metsaliseks saanud, siis näidatakse teda raha eest, kui üht metsas leitud „mets-inimest“. Khiina preestrid olla isekranis osawad selles „mets-inimeste“-walmistamises.

Kohtumõistmised Afrika's.

Üks nuhtlus, mida Afrika rahwaste wägi-waldsed walitsejad kõige armsamini politika-süüde pärast oma alamate peale panewad, on „ä r a - s ö ö m i n e“, ilma pikkema protsessita. Kui Stanlehy „Keiser“ Mtesa juures Viktoria-järwel oli, siis on tema üht seesugust kohtu-otsust näinud. See „Keiser“ oli ühele alamale peamehele käsku annud, üht weikemat peameest, kes wastapanemise-kahtluse alla langenud, nenda nuhelda. See ametnik kogus ühe salgu sõewäge, langes küla peale,

kus kahtluse-alune walitses ja juba teisel päeval ei olnud teda enam. Ka teistest inimestest selles külas ei jäänud keegi elama. Küla sai maha põletatud, karjad ära aetud ja kõik laastatud, nagu oleksiwad rohutirtsu-parwed üle käinud. — Mõne Afrika rahwuskonna juures on aga ka juba midagi figinud, mis nagu seadus wälja näitab, nenda Kimbudalaste juures Kest-Afrika's. Arwab üks Kimbudalane, et teine temale ülekohut teinud, siis läheb tema oma suguaru peamehe juure kaebama. Kohtupääw saab määratud ja kohakonna wanemad mehed kohtumõistjateks kokku kutsutud. Kui wastased ei lepi, siis astub kohus kokku. Enne protsessi algamist piab kohtuwanematele üks kingitus, „suu-lahtitegemine“ toodud saama, lammaid, kitsi, riidet ja orjasi. Kui ühel kohtu-käijal täit usaldust oma asja peale ei ole, siis toob tema kohtuwanematele peale kingituse „suu-lahtitegemiseks“ weel ühe kingituse „armu-andmiseks“, mis esimesest suurem piab olema. Tema võib siis oma „õiguse“ peale julge olla, kui teisel mitte üht wägewat eestkostjat ei ole. — Afrikanlaste lihase ja luuse kaswanud eba-usu juures, et kõik õnnetused ja pahandused nõidusest tulewad, ei wõi teifiti olla, kui et nendanimetatud „arstirohu-mehed“, umbes need, keda meie eba-usulased „targad“ nimetawad, kui asjatundjad protsessi juure kutsutud saawad.

Rafferlaste juures piab süüdlaste leidmiseks kõik kohakonna rahwas poolringis maha istuma, kuna nõi-tohter oma kaasalastega ringi teiselt poolelt täidab. On tema ennast selleks küllalt waimustanud, siis wisab tema ennast järsku maha ja roomab kartlikkude istujate poole. Tema tahab „nõida“ wälja nuuskida. Muidugi läheb see temal ikka lorda. On tema sedawiisi süüdlase leidnud, siis ei ole enam muud waja, kui seda piinata, funni tunnistab, ja piinamiseks on mitmesuguseid riistu. — Sageaast tarwitatakse süüdlase leidmiseks ka nendanimetatud ordali-aid, Jumala-kohtumõistmist. Sierra Peona maakondas tarwitatakse enamist üht jooki, mis wiha-wee (Bitterwasser) sarnane on ja „punane wesi“ nimetatud saab. Kui sellegi peale nõiduse ehk warguse pärast kaebatud on, siis tõutab tema oma süüist lahti tunnistamiseks „punast wett“ juua. Kaebuse-alast noomitakse enne, oma süüd tunnistada. Siis lastakse teda oma suud weega loputada, et tema selles üht rohku „punase wee“ wasta peita ei wõi. Siis piab tema üht tüki koola-pähkla alla neelama ja selle peale antakse temale tähendatud jooki õõnast kõrwitsast, mida Afrikas ülepea pudelite asemel tarwitatakse. Rahelja, üheksa, kümme, kaksteistkümmend lorda piab tema seda jooki jätges ja nii ruttu alla neelama, kui seda ikka peale kõrwitsa-

toore sisse kallatakse. See jook ajab offendama ja näha tahetakse, kas tema koola-pähkla tüki wälja osendab. Kui see wiimib, siis koguvad tema sõbrad ennast tema ümber ja tuletawad temale kõiki tema weiked eksitusi ja süüsi meele, mida nemad mäletawad. Seal arwatakse, et „punane wesi“ ei mõju, enne kui kõik eksitused ja süüd üles tunnistatud on. Tuleb koola-pähkla tükk wälja, siis on kaebuse-alune süüst lahri. Kui pähkla-tükk mitte wälja ei tule ja kaebuse-alune joogist ära ei sure, siis saab tema selle nuhtluse alla pandud, mis kaebuse all seiswa süü kohaline on.

Rõige suurem „sarwloomade“ peremees.

Rõige rohkem „sarwloomi“ on koolmeister Seiler'il Warburg'is, Schweiz'is, kes suure osawusega nälg ja id kaswatab ja kaupleb. Wilmasel aastal on tema 150,000 tükki neist „koduloomadest“ Prantsusmaale ja Inglismaale müünud. Nimelt sealised Katholiigi preestrid olla selle toidu peale väga maiad. Toibuks, enamist nõgese lehti, tarwitatiwad need „koduloomad“ päawas nii palju kui kolm suurt sarwlooma.

Alaja-jutukesed.

Maja-peremees on üürijale üles ütelnud, kes kaua aega üüri maksmata jätnud. Üürija: „Wõtte ülesütlemist tagasi, pange ennemini üüriraha juure.“

Paha meel laimduse üle. Kohtuwanem: „Teie olete warguse, walenime, hulkumise ja kerjamise pärast juba mitu kord nuhtluse all olnud.“ Raebtuse-alune: „Palun, herra Prääsident, kerjamisest ei wõi minu kohta juttu olla, mina olen ikka kohe warastanud.“

Sonne-soowimine. Tenija tüdruk: „Armuline praua, mina soowin sündimise-pääwaks õnne ja lõifi head; paha soowida ei ole waja, see tuleb iseenesest.“

Järgmisel korral. Wangisoja ülem wangile, kelle wangi-aeg otsas: „Mina loodan, et meie üksteist siin paigas enam ei näe.“ Lahtilastud wang: „Ei enam, herra Direktor, järgmisel korral lähen tuhthoonesse.“

Physiika-tunnist. Koolitõpetaja: „Mis on kiirus?“ Koolipois: „Kiirus on see, kuidas palawat talretut käest ära pannakse.“

Malandlik. Kohtuwanem: „Kas raebtuse-alune on Teid kosida lubanud?“ Raebaja naesterahwas: „Ei, ta seda weiket rõõmu ei ole tema minule teinud.“

Trükitud Lindfors'i pärijate kirjade ja kuluaga.